

Jõustus nullnetotööstuse määrus

29. juunil jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1735, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa nullnetotehnoloogia toodete tootmise ökosüsteemi tugevdamiseks ja muudetakse määrust (EL) 2018/1724. Määrus on rohkem tuntud nullnetotööstuse määruse nime all, inglise keeles [net-zero industry act](#) (NZIA).

Määrus kohaldub rahvusvahelist piirmäära ületavatele riigihangetele, mille eesmärgiks on nullnetotehnoloogiad ja nimetatud tehnoloogiat hõlmavatele ehitustööde riigihangetele ja ehitustööde kontsessioonidele.

Määruses loetletakse 19 nullnetotehnoloogiat. Neist levinumad on: a) päikeseenergia tehnoloogiad, sealhulgas fotogalvaanilised, päikese-soojuselektrilised ja päikese soojusenergiaal põhinevad tehnoloogiad; b) maismaa tuuleenergia ja avamere taastuvenergia tehnoloogiad; c) aku- ja energiasalvestustehnoloogiad; d) soojuspumbad ja maapõueenergia tehnoloogiad; e) elektrivõrgutehnoloogiad, sealhulgas elektrisõidukite laadimistehnoloogiad ja tehnoloogiad võrgu digitaliseerimiseks (artikkel 4).

Õigusakti eesmärgiks on kiirendada nullnetotehnoloogiate tööstuslikku kasutuselevõttu. See aitab Euroopal juhtida keskkonnahoidlike tehnoloogiate arendamist, vähendades sõltuvust ja tugevdades strateegilist autonoomiat.

Määruse abil soovitakse saavutada nullnetotehnoloogia tootmisvõimsus, mis katab 40% EL-i vajadustest ja liidu osa suurendamist 15%-ni maailma toodangust aastaks 2040.

Nende eesmärkide täitmiseks luuakse NZIA-ga eeldused keskkonnahoidlikesse tehnoloogiatesse investeerimiseks. Üks investeerimise soodustamise abinõudest on keskkonnakestlike miinimumnõuete kehtestamine nullnetotehnoloogia riigihangetes, mis peaks suurendama nullnetotehnoloogia nõudlust avalikus sektoris.

Keskkonnakestlikud tehnilise kirjelduse ja lepingu täitmise miinimumnõuded nulltehnoloogia riigihangetele kehtestab Euroopa Komisjon rakendusaktiga hiljemalt 30. märtsiks 2025. Pärast kõnealuste nõuete kehtestamist peavad neid järgima kesksed hankijad kõigi rahvusvahelist piirmäära ületavate nulltehnoloogia riigihangete puhul ning teised hankijad nulltehnoloogia lepingute suhtes, mille väärtus on vähemalt 25 miljonit eurot.

Alates 1. juulist 2026 muutuvad keskkonnakestlikud miinimumnõuded kohustuslikuks kõigis rahvusvahelist piirmäära ületavates nulltehnoloogia riigihangetes.

Tuleb tähele panna, et rakendusaktiga mitte hõlmatud osas tuleb kohaldada artiklit 25 juba alates 29. juunist 2024 alustatavates nulltehnoloogia riigihangetes. **Näiteks peavad artikli 25 lõike 3 kohaselt avaliku sektori hankijad ja võrgustiku sektori hankijad kasutama nulltehnoloogia ehitustööde hankelepingute ja ehitustööde kontsessioonide puhul üht kolmest tingimusest, mis on seotud kas 1) sotsiaalsete või tööhõivega seotud kaalutlustega, 2) küberturvalisuse nõuetega või 3) õigeaegsete tarnetega.** Need kriteeriumid võib kehtestada tehnilise kirjelduse või lepingu tingimusena.

Senist riigihangete praktikat arvestades on eelmises lõigus mainitud tingimused enamasti täidetud ning ei vaja üldjuhul täiendavat tähelepanu. Näiteks ehitustöödele kehtestatud ligipääsetavuse nõue on käsitletav sotsiaalse kriteeriumina. Samuti on kaupade tarnimiseks tähtsaks määramine ja viivituse puhuks trahvi kehtestamine tavapärane. Samas ei pruugita ehitustööde lepingutes ehitusmaterjalide või tehnoloogiliste komponentide tarneaegu kokku leppida ning seepärast soovitame määruse nõude

täitmiseks lisada lepingu projekti näiteks kohustuse tarnida õigel ajal nullnetotehnoloogiaga seotud komponent ja näha ette leppetrahv tarne viibimise korral.

Avaliku sektori hankijad ja võrgustiku sektori hankijad saavad lisaks artikli 25 lõike 2 alusel kasutada keskkonnakestlikkusega seoses täiendavaid miinimumnõudeid või hindamiskriteeriume. Artikli 25 lõikes 9 nähakse ette erandid, mille puhul ei pea lõigetes 1-4 sätestatud ehk täiendavaid kriteeriume järgima, näiteks juhul kui puudub mõistlik alternatiiv või kui selliste seadmine tooks kaasa ebaproportsionaalse kulu või koostalitusvõime puuduks.

Euroopa Komisjon on lubanud anda täiendavaid selgitusi määruse rakendamise hõlbustamiseks.

Määrust ei kohaldata kaitse- ja julgeolekuvaldkonna riigihangetes.

Vaata lisainfot [siit](#).

Määruse andmed on leitavad ka [sektoraalfailide nimekirjast](#).

04.07.2024